

Izveštaj sa „Velikog puta“ Turska - Sirija 2009.

U organizaciji PD „Pobeda“ iz Beograda, od 24.07.2009. do 16.08.2009. organizovana je akcija uspona na najviši vrh Turske - Ararat (5137m) i vulkansku planinu Suphan (4058m).

Osim uspona na ova dva vrha u Turskoj, obišli smo drevne spomenike Anadoljske visoravni, boravili u Siriji gde smo takođe videli ostatke drevnih civilizacija i obišli nekoliko najvećih gradova te zemlje, a na kraju puta boravili smo u Turskoj na njenom Sredozemnom moru u jednom prelepom primorskom selu gde smo se nekoliko dana zasluženom odmarali.

Za vreme tog tronedelnog puta prešli smo 7600 km, prelazili smo sedam puta državne granice, bili na dva kontinenta, u autobusu proveli tri noći, na planini pod šatorom takođe tri noći, ostalih sedamnaest noći u dve države i osam hotela.

U petak, 24. 07. u 18h smo krenuli iz Beograda za Istanbul.

Turska

U subotu, 25.07. po dolasku smestili smo se u hostel u istorijskom jezgru grada, što se pokazalo kao i na prethodnim putovanjima izuzetno praktičnim zbog obilazaka istorijskih spomenika i ostalih turistima zanimljivih sadržaja. U popodnevnom časovima obišli smo plato između Aja Sofije i Plave džamije. Trg Sultan Ahmet, kako se danas zove samo je bleđa slika nekadašnjeg hipodroma, centra svih gradskih zbivanja još od rimskih vremena. Gradnju je započeo Septimije Sever 203. godine, a završio Konstantin Veliki 325. godine. Pet godina kasnije, na ovom mestu, je Carigrad uz velike ceremonije proglašen za prestonicu Rimske imperije. Hipodrom je bio u obliku potkovice sa tribinama od po 40 redova sedišta, carska loža je bila na četvrtoj, istočnoj strani. Sredinom trkačke staze se pružala spina (uzdignuta linija oko koje su se kružno odvijale trke). Spina je bila ukrašena brojnim statuama i stubovima, do danas su sačuvana tri stuba.

planinari sa bližnjima

Bosfor

ispred hotela Sinbad

Stub Konstantina VII, podignut 940. godine. **Egipatski obelisk - Teodosijev stub** star 3400 godina, originalno je stajao ispred hrama u Karnaku i bio je podignut u slavu faraona Tutmosa III, u Carigrad je donet 390. godine u vreme cara Teodosija. **Zmijski stub** je 479. g. p. n. e. postavljen u Apolonovom hramu u Delfima, posle velike pobe nad Persijancima kod Plateje. U Carigrad je donet najverovatnije u vreme Konstantina Velikog. Danas je visok 5,5 m, dok je original bio visok 8 m. Stub se srušio 1700. godine, dve zmijske glave su sačuvane i jedna se nalazi u arheološkom muzeju u Istanbulu, a druga je u Britanskom muzeju. Zlatna vaza sa vrha je tada nestala. Posetili smo i džamiju sultana Ahmeta I – Plavu džamiju, koja je podignuta 1609-1616. godine. (**detaljniji opis u izveštaju sa prethodnog uspona na Ararat 2007.**).

Aia Sofia

u Istanbulu

U nedelju, 26. 07. smo krenuli u Aziju. U Ankari (nekadašnja Angora, a danas glavni grad Turske od 1923.) smo obišli tvrđavu sa koje se pruža veličanstveni pogled na grad i koja sadrži istorijske slojeve od drevnih civilizacija do Osmanskih vremena. Prošli smo i kroz podgrade sa primercima tradicionalne turske arhitekture. Nastavljamo putovanje transazijskom magistralom za Sivas (nekadašnju Sebasteju), gde smo prespavali.

U ponedeljak, 27. 07. u ranim jutarnjim časovima polazimo ka **Dogu Bajazitu**, koji je baza za uspon na Ararat. U **Erzerumu** (nekadašnji Teodosiopolis) se grupa deli na one koji nastavljaju ka Araratu i one koji će po bespućima severoistočne Turske obilaziti spomenike srednjovekovne Gruzije, koji su sticajem istorijskih okolnosti ostali u granicama savremene Turske. Severoistočna Turska je inače do XI veka bila u sastavu srednjovekovnih hrišćanskih država Gruzije, Jermenije i Vizantije. Dolaskom prvih turskih plemena Seldžuka ove države gube teritorije i tako se objašnjava prisustvo velikog broja vrednih spomenika, manastira, čak i gradova (Ani, Ardanuč) u ovom delu Turske. Imali smo prilike da vidimo ono što malo ko od turista koji dolaze u Tursku vidi. Proputovali smo tzv. Malu Švajcarsku, koja je u proseku za 1000 mnm. iznad centralne Anadolije, od Crnog mora ovaj deo Turske odvajaju Pontijske planine. Za početak smo obišli **Erzerum**, nekadašnju postaju na najvažnijem trgovačkom putu koji vodi do Azije. Utvrdio ga je vizantijski imperator Teodosije Veliki u IV veku. Erzerum se nalazi u podnožju planine Palandoken, najatraktivniji ski-centar Turske. U samom gradu nažalost nisu sačuvani hrišćanski spomenici, jer su stradali u tragičnim vremenima posle Prvog svetskog rata. Posetili smo tri kumbeta – nadgrobna spomenika emira Saltuka, Ulu džamiju iz 1189. i Čifte Minareli medresu (visoka verska škola) iz vremena Aledina II Kajkobada – čuvenog seldžučkog vladara, mecene umetnika i prosvetitelja. Ovi spomenici imaju za Tursku izuzetnu važnost, ne samo umetničku već i istorijsku, jer svedoče o najranijem prisustvu Turaka na ovom prostoru (XI vek). Gruzini su naseljavali južne predele ispod Kavkaza uz istočnu obalu Crnog mora, to je inače nekadašnja Kolhida u koju su po predanju doplovili Argonauti da bi oteli zlatno runo. Donja Kolhida se nalazila u regionu Pontijskih planina i u dolinama reka Kure i Čoruha. Gruzijски jezik ne pripada indoevropskoj grupi jezika i lingvisti sugerišu da su ta plemena bila na ovom prostoru možda i pre Hetita i Urartu naroda. Hrišćanstvo su primili odmah posle Jermena, ali za razliku od Jermena i Kopta koji su monofiziti (veruju samo u božansku prirodu Hrista, što je bilo osuđeno na saboru u Halkedonu 451. godine), Gruzini su ostali u porodici pravoslavnih naroda koji do danas veruju u dvostruku prirodu Hrista. Potomci tih Gruzina su današnji Lazi ili Čani, na koje smo sreli u hotelu na crnomorskoj obali, gde su imali neku svečanost. Imali smo neplaniranu mogućnost da vidimo njihove tipične narodne igre, koje imaju elemente podražavanja životinja što govori o drevnosti.

Najlepši manastir koji smo obišli na tom putu je bio **Išan** sa kupolom koja kao da visi sa neba (sa 40m visine). Manastir se nalazi na vrhu brda i ne vidi se iz doline. Do njega vode strmoglave serpentine i plašljivi putnici su tvrdili da su točkovi našeg malog „Ko to tamo peva?“ autobusa često bili i nad ambisom. Možda je ovo pravo mesto da spomenem lokalnog vozača, Kurda Alija, koji je neverovatnom veštinom i lakoćom savladao ove teške puteve. Na vrhu golog surovog brda nas je čekalo iznenađenje, fascinantne ruševine manastira iz 828. godine se nalaze u neočekivano zelenoj oazi. U bašti lokalne kafane je bila čak pergola vinove loze, kao i stabla smokve. Zatekli smo i ekipu arheologa i arhitekata sa Istarskog univerziteta koji rade na rekonstrukciji manastirske crkve. Prvu crkvu na ovom mestu je podigao gruzijski vladar Nerses III (641-661.). Teško je oštećena u toku arapskih upada u VII veku. Sve do XVII veka je bila aktivna crkva, a u vreme Rusko-turskih ratova u XIX veku je služila kao štab za turske oficire i tada je desno krilo crkve pretvoreno u džamiju sve do 1983. godine. 1987. godine Išan je proglašen za kulturno-istorijsko dobro, te više nije ni crkva ni džamija. U kupoli je sačuvana freska koja predstavlja anđele koji nose sveti krst. Na tamburu su scene iz starog zaveta „vizija Zaharije“, osam stojećih figura su starozavetni proroci. Kapelu na jugozapadu katedrale je podigao kralj Gurgen I (IX), kapela je posvećena Bogorodici.

Hahuli (Haho) je manastirski kompleks na 9 km od jezera Tortum. To je nekada bio jedan od najznačajnijih duhovnih centara hrišćanske Gruzije. U njemu se nalazio tzv. Hahuli triptih, remek-delo koje se danas čuva u nacionalnom muzeju u Tbilisiju. Manastirski kompleks je podigao gruzijski feudalac David Kurapalates u X veku.

Dort Kilise (četiri crkve) iz X veka je izuzetno sačuvan kompleks manastira i crkava. To je pokazni primer veličanstvenog graditeljskog umeća, Gruzini i Jermeni su inače bili nenadmašni graditelji kupola. Neke od crkava su bile pretvorene u džamije, a danas su uglavnom neaktivne i obeležene su kao kulturno-istorijski spomenici koji su pripadali gruzijskom narodu i turska vlada radi na konzervaciji pojedinih.

Bili smo i na ruševinama nekadašnje prestonice - tvrđave Donje Gruzije **Ardanuču**. Danas samo masivni zidovi svedoče o prohujaloj slavi srednjovekovne Gruzije. Podigao ga je Vahtang Gorgasali u V veku. Ardanuč je bio prestonica gruzijske dinastije Bagratida (VIII – X vek). Jedna grana Bagratida je sve do ruske okupacije 1811. vladala u Tbilisiju. Na platou unutar zidina nema kao u Aniju (prestonici srednjovekovne Jermenije) ostataka crkava i palata. Inače se na plato unutar zidina stiže preko nesigurnih metalnih merdevina, tako da neki članovi ekipe nisu ni pokušali da se popnu. U podnožju slavnog grada se priljubilo siromašno tursko selo, a deca iz sela su nam pokazivala lakše i sigurnije načine da stignemo unutar tvrđave.

Naše putovanje kroz severoistočnu Tursku je pratilo veliko nevreme, bilo je dosta kiše i odrona na putevima. Jedne noći na putu za **Jusufeli** smo bukvalno prošli kroz bujicu koja je odnela deo puta. Jusufeli je inače predivno planinsko mesto sa oko 7000 stanovnika i baza za južnu rutu za Kačkar, najviši vrh Pontijskih planina. Bili smo smešteni u izvanredanom hotelu. Jednoga dana kada izgrade puteve kroz ove nepristupačne predele, a to rade ubrzano što smo i videli, Turska će otvoriti još jednu interesantnu turističku destinaciju, ali će onda i atmosfera biti drugačija. Bili smo svo vreme svesni da smo imali jedinstvenu priliku da vidimo nenašminkano, stvarno lice jedne

zemlje. Na tom mini putovanju u okviru „Velikog puta“ smo došli na nekoliko kilometara od granice sa Gruzijom. **Rize** je najistočnija grčka antička kolonija. Grad je čuven i po plantažama čaja i imate utisak da ste negde na dalekom istoku gledajući terasasto sađene grmove čaja, koji se sa padina spuštaju ka moru. Obišli smo važne spomenike u živopisnom gradiću-luci i svo vreme našeg putovanja smo pričali o istoriji grčke kolonizacije obale Crnog mora i o Trapezuntskom carstvu u vreme Vizantije. Obilazeći manastire smo se upoznali sa istorijom srednjovekovne Gruzije, sv. Ninom koja je donela hrišćanstvo u ovu zemlju, kao i sa sudbinom tog naroda tokom Osmanske vladavine.

Dnevnik - uspon na Ararat i Suphan

Utorak, 28.07.2009.

Ustajanje u 4h, dva-tri zalogaja, počinjem da pijem vodu, od sada je to vrlo vazan posao, mora da se unese za 24 časa bar 4 litara tečnosti. Ko može i više to je manja verovatnoća da dobije visinsku bolest.

U 6h, sa dva minibusu, nas 25 kreće na planinu. Sa nama su i 3 vodiča, Kurdi koji žive od toga. Pridružuju nam se i dva planinara koji su sami došli do Dogubajazita. Sat vremena vožnje je bilo potrebno da nas dovezu u podnožje Ararata, na visinu od 2137m. Vreme svetlo oblačno, vrh Ararata u oblacima, prohladno, prijatno za pešačenje. Tu istovarujemo velike rančeve koji idu na mazge, a mi sa malim rančevima u 7 sati i 10 minuta krećemo na uspon. Za danas, cilj je da se popnemo na 3200m, podignemo šatore i tu prespavamo prvu noć.

grupa pred polazak na Ararat

duga

početak uspona (2200m)

mule i oprema

laganim trempom ka prvom visinskom kampu

u daljini Ararat sa kapom

Bez ikakvih problema, cela grupa se vrlo složno, sa pauzama, ne mnogo brzo, popela na 3200 m gde je trebalo podići prvi bazni kamp. U 12 i 10 smo bili na mestu koje su nam naši vodiči odredili za podizanje šatora. Za nepun sat, niklo je naše šatorsko naselje. Nismo smeli da legnemo. Trebalo je nešto raditi, prepakujemo stvari, spremamo hranu, kuvamo supu, prokuvavamo vodu, pijemo vodu, šetamo se. Popodne, negde oko 16h, niotkuda, pojaviše se crni oblaci i u sekundi se sruči prvo kiša na naš kamp, a odmah zatim poče i grad koji sva sreća nije dugo trajao, ali dovoljno da na momenat prekrije travu oko nas. Meni taj prinudni boravak u šatoru nije prijao, a kako se posle ispostavilo ni mnogim drugim planinarima. Malo me je zabolela glava a i u jednom momentu

ispovratih ručak koji sam pojela. Posle toga se sve smiri, prestade ne vreme, razvedri se i vreme, a i meni svanu. Predveče smo proveli napolju, šetali se sa flašicama u rukama i pili vodu, čaj, supu... Legli smo u 24h, ali dugo nisam zaspala jer je vetar počeo da duva i nije prestao sve do ponoći. Kad sam izašla iz šatora na momenat, videla sam da se razvedrilo i da su se čak pojavile zvezde. Samo planinari znaju kako je nebo sa zvezdama na planini. Prosto mi je bilo žao što moram da se vratim u šator, ali me topla vreća vrlo brzo uspava.

prvi visinski kamp (3200m)

merenje saturacije

Sreda, 29.07.2009.

Ustali smo u 5h, raspremili kamp, veliki rančevi na mazge, mali na leđa i u 7 i 45 krenusmo «uzbrdo». Jedna planinarka je zbog visinske bolesti odustala od daljeg uspona, ostala je sa Kurdima sa kojima se u toku dana spustila u Dogubajazit.

Dan sunčan, bez oblaka, ni nad samom snežnom kupom Ararata nema oblaka. «Nogu pred nogu», ne žurimo, penjemo se, slikamo, cveće na 3500m me uvek fascinira, vrh Ararata sve vreme pozira, mami nas da škljocamo fotoaparatima. Pojavljuje se i Mali Ararat, tako je blizu, ne mogu da zamislim da je u Jermeniji, čini mi se na dohvat ruke.

jutro u kampu

doručak

napuštanje prvog visinskog kampa

polazak ka drugom visinskom kampu

U 11 i 30 smo bili na 4150m, na mestu gde treba da postavimo ledeni kamp. Teren znatno izmenjen, nema trave, veliko vulkansko kamenje, šatore podižemo tako što ih vezujemo za to kamenje, kočiči nema gde da se zabodu. Mestimično ima delova lednika.

Sve vreme nešto radimo, prokuvavamo vodu koja je ovde dosta mutna (u normalnim uslovima ni noge ne bih oprala u njoj, a ovde je sasvim normalno pijem), kuvamo čaj, pojedemo po neki zalogaj, odlično se osećam, jedini problem postaje to što sa zalaskom sunca postaje sve hladnije. Mnogi se uvlače u šatore iako još nije vreme za to. Naši vodiči Kurdi kuvaju pileće male batak i u prolasku pored njih dadoše mi jedno batače. Ne sećam se da mi je neka hrana tako prijala kao tad, na 4150m, podno Ararata, to malo batače koje nije imalo više od dva zalogaja. I svu hrskavicu sam pojela, da su mi bolji zubi pojela bih i koščicu koju sam dugo glođala razmišljajući o tome koliko je malo potrebno čoveku da bude srećan u nekom trenutku.

U 21h se uvukosmo u šator. U vreću uvlačim sve što ću da obučem ujutru, hoću reći u noć, napolju je sad već uveliko minus, uvlačim i cipele jer ne želim da mi se prsti smrznu čim krenemo na završni uspon. Dok sam uvukla

flašicu sa čajem, pa mobilni, pa foto aparat, pa...jedva ostade u vreći mesta za mene. Moram brzo da spavam, treba mi malo odmora.

pauza

pogled na Mali Ararat

drugi visinski kamp (4200m)

mali odmor

u daljini Dogubajazit

dogovor u kampu

Četvrtak, 30.07.2009.

Ustajanje u 1 sat. Čeonu lampu na glavu i u šatoru počinje spremanje. Popismo po mlak čaj iz moje vreće, pojedosmo po jednu «kidi» čokoladicu, obukosmo se propisno jer sve vreme čujemo da duva jak vetar, čujemo glasove iz drugih šatora gde neki odustaju zbog hladnoće.

U 2 sata nas 20 spremno čeka da krene. Četiri planinarke odustaju zbog jakog vetra. Kako li će duvati kad izađemo na greben kad je ovde ovako jak.

Kolona kreće, baterije na čelu, jedan iza drugog, nema razgovora, čuje se samo po neka reč, ...a nebo...osuto zvezdama...zao mi je što ne mogu da hodam podignute glave... mrak je... veliki uspon... kamenje... moram da držim glavu dole kako bih osvetljavala put. Ne smem da se okliznem, neću iz nepažnje da se povredim.

polazak na završni uspon

jutro-senka Ararata

tako blizu a tako daleko

Ne znam o čemu razmišljam dok hodam. Nije mi teško, samo je malo hladno i dosta jak vetar duva. Mrdam prstima i na nogama i na rukama jer znam da mi je to slaba tačka. Penjemo se bez problema, još malo, još malo...svanjava...volim da slikam svanuće, ali sad od toga nema ništa. Ne smem da rizikujem da mi se smrznju prsti. Vetar sve jači, postaje mi sve hladnije, nema više kamenja, sad gazimo sneg. Još uvek ne stavljamo dereze, na grebenu smo, moramo ga preći pa naći neku zavetrinu, vetar je baš zapeo...jedna planinarka odustaje i jedan od dvojice vodiča koji su pošli sa nama se vraća sa njom. Nije mi ništa teško, dobro se osećam,...ali mi je hladno, ...sad baš hladno.

kolona

dereze na cipele

Zavetrina,... pada naredba da stavimo dereze i nešto pojedemo. Oblačim još jedan polar ispod jakne i polako mi se vraća toplota u telo. Nameštam dereze, ali bol u prstima koji nastaje od njihovog zagrevanja mi zaustavlja dah. Moram da sačekam da bol prođe. Na 4900m smo, blizu je vrh...samo da mi se vrate prsti na rukama....Konačno, bol prestade, svi smo sa derezama i kolona ponovo krenu. Više mi nije hladno, polar iz ranca je odradio svoje, zagrejao mi telo, a samim tim mi je ta toplota otkrivila smrznute prste. A vetar ne jenjava!

još malo

nije teško

pauza na sedlu

izlazak na vrh

Na vrh smo izašli posle 8 sati. Nas 19, 2 vodiča i dva planinara koji su nam se pridružili u Dogobajazitu. Samo 4 žene. Popeo se i najmlađi Željko i najstariji Slavko. Sam vrh nije atraktivan, ali je pogled fantastičan, mi u snegu i ledu a ispod nas sunce, trava...najlepši je pogled na Mali Ararat. Slikamo se, žurimo, jak je vetar...Gogan vadi majicu Vrbice.

slikanje

sa zastavom Srbije

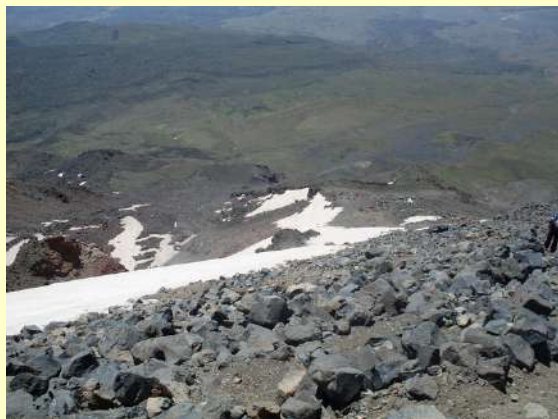

grupa na krovu Turske (5137m)

mali Ararat ispod nas

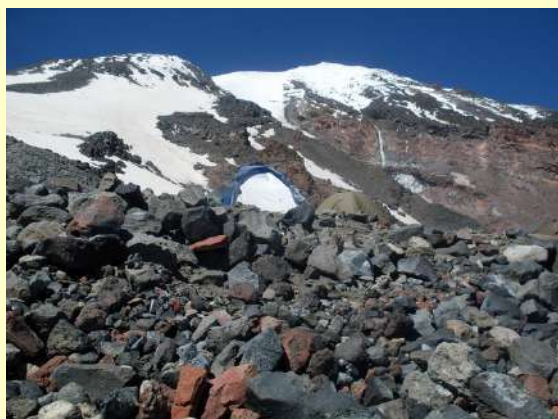
Krećemo natrag, oprezno, bez euforije, spuštanje je uvek teže od uspona...sad već mogu da slikam, pravimo pauzu za doručak, svi smo dobro, vreme je sunčano, vetar jenjava.

nizbrdo nije lako

spuštanje u drugi visinski kamp

pogled na vrh iz drugog visinskog kampa

posle male pauze spuštamo se u prvi visinski kamp

U ledenom kampu smo bili u 12 i 30, raspakovali ga, velike rančeve na mazge, male na leđa pa u 14 i 30 «put pod noge»...ponovo na 3.200, gde stižemo u 16 i 30. Sad opet podižemo kamp i posle raspakivanja ja uspevam u 19 sati da se uvučem u vreću. Na Goganovo pitanje «što sam tako rano legla»...nisam imala odgovor... Šaljem SMS poruke, srećna sam, zadovoljna. Nije najviša visina na koju sam se popela, ali najviši vrh jeste.

Petak, 31.07.2009.

Posle prethodnog dana, a obzirom da smo rano legli, do 6 ujutru smo svi već ustali. Uglavnom raspoloženi, predivno jutro, planina nas časti lepim fotografijama koje pravimo. Još jedna grupna fotografija za uspomenu...Usput se pakujemo, podižemo kamp, i onda ponovo, veliki rančevi na mazge, mali na leđa, a mi u 8 i 30 krećemo da se spuštamo niz planinu. Bilo je lako i lepo spuštati se. U 11 i 30 smo bili na mestu odakle smo pre tri dana krenuli u planinu, 2137 m, rančevi natovareni na dva kombija, za sat vremena vožnje, u 12 i 30, bili smo ispred hotela u Dogubajazitu. Grupa koja se nije pela na planinu sačekala nas je sa pogačom i solju, kriškama lubenice i naravno ...PIVOM. Do 20 sati smo bili slobodni, tuširanje, prepakivanje, šetnja Dogubajazitom. Gogan i ja smo prvo zaglavili u poslastičarnici,... baklave raznih vrsta, ...slatke da udaraju direktno u mali mozak,... ali prijaju. Naručujemo i pravu tursku kafu bez šećera, objasnismo im... , bila je prava turska...ali, i ona slatka da nisam mogla da je popijem,... a tako je lepo mirisala...

da, gore smo bili

ne možemo da se nagledamo

kurdsko naselje

skok sa Ararata

U 20 sati smo imali zajedničku večeru na kojoj smo se zahvalili vodičima koji su zaista bili odlični, sve vreme brinuli o nama na planini, a ujedno bili potpuno neprimetni. Večera je bila odlična, domaćini ljubazni, na kraju pade i neko kolo, vodičima i domaćinima se svidelo pa i oni zaigraše...

Ararat (5137m)

doček ispred hotela

Subota, 1.08.2009.

Rano smo ustali da se spakujemo, u 7 prošetali još jednom kroz Dogubajazit, u 8 i 30 smo se pozdravili sa domaćinima i krenuli dalje na put. Čekao nas je dug put do jezera Van, ali smo prethodno obišli Isak Pašin saraj koji se nalazi na brdu iznad Dogubajazita. To je druga po veličini palata u Turskoj (posle Topkapi saraja u Istanbulu), i neobično je da se nalazi 2000 km daleko od Istambula. Sagradio ju je Isak Paša koji je bio Sultanov čovek zadužen za finansije. Zbog toga što je proneverio novac, Sultan ga je proterao iz tadašnjeg Carigrada (danas Istambula) na samu istočnu granicu tadašnjeg carstva. Tu on podiže palatu u koju prenosi deo Istambula.

Nismo imali vremena da obiđemo Urartu tvrđavu i Bajazitovu džamiju (po kojoj je Dogubajazit dobio ime), koje su u neposrednoj blizini, ali smo gledajući ih bili fascinirani saznanjem da je tu gde stojimo, 17 vekova pre Hrista živeo narod koji je bio na izuzetno visokom civilizacijskom nivou. Imali su vodovod, kanalizaciju, centralno grejanje... Antička kraljevina Urartu po nekim izvorima zvala se zemlja Ararata. Planina se stvarno nalazila na teritoriji Urartu, oko 120 kilometara severno od prestonice. Zato se veruje da je ime planina i dobila po narodu urartu koji je živeo na tim prostorima.

Put nas je dalje vodio do Muradijevih vodopada, koji su nacionalni park, ali na mene nisu ostavili naročito veliki utisak. Turcima u tim delovima zemlje koja je siromašna vodom, možda i izgledaju veliki, ali nisam mogla da se ne čudim ogromnoj količini đubreta koja je svuda okolo.

Isak Pašin saraj

vodopad

baš je lep život-jezero Van

jezero Van

Putujući dalje došli smo i do jezera Van.

Ogromno je, ne vidi mu se kraj. Slabo je naseljeno, putovali smo dugo oko njega dok nismo stigli u Ahlat, gradić na obali u kome se nalazio naš hotel. Koliko slabo ima gostiju dokaz je i to da smo od 14 i 30 kad smo stigli, do 16 sati čekali da nam očiste sobe. Hotel nije loš samo je pun prašine i paučine. Mi planinari nismo imali vremena za kupanje. Planiran je uspon na Suphan u jednom danu. Trebalo je prepakovati se, kupiti hranu za sutrašnji dan, pojesti nešto...sve smo to završili do 20 sati, ali nije bilo lako zaspiti tako rano. Samo što sam zaspala probudila me je pristigla poruka sa mobilnog telefona. Sin nam javlja da smo postali svetski prvaci u vaterpolu! Bravo momci! Radujem se. Pogledam na sat, 22 i 20, sat će zvoniti u 00 i 15.

Nedelja, 2.08.2009.

U 1 sat nas 14-oro spremno stoji ispred kombija koji treba da nas poveže u podnožje planine. Suphan je vulkanska kupa visoka 4058 m, i do nje ima oko 70 km od jezera Van. Sa nama kreću i dva vodiča. U 2 i 30 smo napustili kombi, čeone lampe na glavu, rančeve na leđa i krenusmo. U koloni tišina, pospani smo, mrkli mrak, ne vide se zvezde, prijatno je prohladno. Kolona se ne kreće brzo, još se nismo zagrejali. Sve vreme mi nije jasno po kakvom to pesku gazimo. Nije kamen, nije trava...pesak !?...koja je nadmorska visina, pitam....2650m, neko odgovara. A pesak i dalje !?

U svanuće pravimo pauzu za doručak. Sunce neće skoro, u daljini se vidi deo jezera. Ispod nas pesak. Trave ima mestimično, a kako se razdanjuje, pogled mi se sve više zaustavlja na raznom cveću koga ima u izobilju.

pred polazak na uspon

lagano kroz noć

Uspón mi nije težak tako da imam vremena da ga slikam. Neverovatno koliko različitih vrsta cveća na toj visini. Na 3700 m pravimo malo dužu pauzu da pojedemo nešto slatko i popijemo malo vode. Sačekujemo one koji su zaostali. Jedan planinar odustaje od daljeg uspona. Nema više peska i cveća, pred nama je sam vrh vulkana, kamene gromade, ogromna količina kamenja uz koji nastavljamo uspon. Sklapamo štapove, sad samo ruke i noge i velika opreznost. Nikad se ne zna da li je kamen na koji staješ siguran. Cela planina inače nije uopšte markirana pa mi sami, pokedinačno birmo put , malo dalje jedni jedan od drugog da se neki kamen ne bi odronio.

grupa na vrhu Suphana

fotografisanje

pauza

doručak

U 10 smo bili na vrhu. Uobičajena scena, neko se slika, neko jede, neko uživa u pogledu, neko šalje SMS poruke...45 minuta prođe za tili čas. Možda bismo napravili i dužu pauzu da ne počese neki oblaci da se nadvijaju nad planinu. Povratak je bio dosta spor dok nismo sišli sa kamene kupe, a posle toga niz onaj pesak...Toliko smo bili puni prašine, a da ne pričam da su i stvari u rancu bile prašnjave.

Kombi nas je čekao na 2300 m, i do njega smo stigli u 14 i 15. Vožnja do hotela, ostatak ekipe koji nije išao na planinu je uživao kupajući se u jezeru. Mi nismo stigli. Imali smo dve sobe za tuširanje pa smo morali u red, dok smo popili pivo, istuširali se, jeli, prepakovali se po ko zna koji put, dođe i vreme za pokret. Autobus je krenuo dalje u 19 sati. Plan je bio da noću putujemo kako bi sutra uveče prešli dve granice, obišli usput neka mesta i stigli u Alep, drugi po veličini grad u Siriji.

Bila sam po malo tužna. Planinarski deo puta smo ispunili. Sad pa na dalje smo turisti.

spuštanje

veselo društvo

(o Dogu Bajazitu, Isak pašinom saraju i jezeru Van opširnije u izveštaju Ararat 2007.).

Za one koji se nisu peli na Suphan je bilo organizovano razgledanje najveće nekropole Turaka Seldžuka (XII vek). Nekropola se nalazi na obali jezera Van pored gradića **Ahlata**, koji nam je bio baza za uspon na Suphan. Bili smo i u muzeju pored nekropole koji sadrži artefakte vezane ne samo za Seldžuke nego i za drevne narode sa prostora oko jezera Van. Iz Ahlata smo se preko **Dijarbakira** spustili do **Šanli Urfe**. Staro ime Urfe je Ur, kasnije su je veterani Aleksandra Makedonskog koji su se naselili na ovom prostoru nazvali Edesa. U Edesi je formirana i prva krstaška grofovija. Po starom zavetu u gradu Uru u Haldeji je živeo Abraham (prev. Otac mnoštva) sa Sarom je imao sina Isaka, čiji su potomci Mojsije, kralj David, Hrist, a robinja Hagara mu je rodila sina Išmaela, od koga potiču Arapi. Urfa je mesto hodočašća i za hrišćane i za muslimane. Veliki verski kompleks sa džamijama, baštama, jezerima sa svetim ribama je podignut u blizini i nad pećinom u kojoj je rođen Abraham. Nedaleko od Urfe se nalazi **Haran** gde je rođena Rebeka, žena Isakova, kao i Rahela žena Isakovog sina Jakova. Karakteristične kupaste kuće od nepečene zemlje liče na pčelinje košnice i nisu se promenile o starozavetnih vremena. Haran je bio poslednje mesto koje smo obišli u Turskoj pre prelaska u Siriju.

Sirija

Arapska republika Sirija je osnovana 1946. godine, na istorijskoj pozornici gde se hiljadama godina smenjuju civilizacije i narodi: Hetiti, Akadani, Asirci, Babilonci, Persijanci, Grci, Rimljani, Vizantinci, Arapi, krstaši, Turci i u XX veku Francuzi. Prošlost je u Siriji ostavila tragove brojnih kulturnih slojeva, te je Sirija pravi raj za arheologe, filologe, istoricare, a mogla je biti i raj za narod koji živi u njoj da nije bilo ratova sa Izraelom, vojnih puteva, smene vlada, talasa izbeglica iz Palestine, a nedavno i iz Iraka, sve je to ekonomski iscrpljivalo zemlju i usporavalo napredak. A Sirija ima sve: more, plodne doline, oaze, zalihe nafte, istorijske spomenike prve kategorije i trebala bi da bude jedna od vodećih turističkih sila Mediterana, jer „u Siriji se doslovno može uciti istorija sveta, svi bogovi su živeli pod ovim vedrim nebom i sve mediteranske civilizacije su cvetale na ovom tlu“, kako je još u XIX veku rekao jedan putopisac. Alep je drugi po veličini grad Sirije i jedan od najstarijih gradova sveta. Nalazi se na raskrsnici važnih trgovačkih puteva koji su vekovima spajali Malu Aziju sa Egiptom i obale istočnog Mediterana sa Arabijom, takozvani putevi svile i začina. Kažu da ime Alepa dolazi od reci halib – mleko i da je praotac Abraham muzao krave na vrhu brda. Impresivna tvrđava koja se danas može videti na vrhu tog brda potice iz XIII veka. U starom gradu smo obišli i Veliku džamiju, koju je 715. godine osnovao omajadski kalif Al-Valid. Za nas je zanimljiva jer se u njoj nalazi Zaharijin grob (otac sv. Jovana). U Alepu se posle Bejruta nalazi najveća populacija hrišćana, ima i dosta Jevreja, Jermena, Druza i Kurda. Alepski suk je najveći pokriveni bazar na svetu, što je očaralo ženski deo ekipe. Ovde se stvarno oseće svi mirisi istoka, začini, ručno pravljeni sapuni itd. Bili smo smešteni u skromni hotel sa izuzetno ljubaznim vlasnikom gospodinom Ahmadom, a u neposrednoj blizini luksuznog Šeratona, što nam je bio dobar orijentir za snalaženje po gradu. U okolini Alepa smo posetili izvanredno sačuvani kompleks sv. Simeona Stolpnika iz V veka. Na ovom mestu smo se stvarno osećali, kao da se nalazimo u kolevcu hrišćanstva. Monumentalna bazilika – martirijum u formi slobodnog krsta koju cine četiri crkve sa zajedničkom oktogonalnom središnjom crkvom na površini od 5000 kv. m. je podignuta nad stubom na kom se sv. Simeon podvizavao 37 godina. Danas je stub očuvan do visine od 2 metra. Na putu za Palmiru smo obišli Hamu u dolini reke Orontes. U ovom najplodnijem delu Sirije ljudi žive od najranijeg neolita. Reka Orontes je za Bliski istok ono što je Nil za Egipat. Dolina se veštački navodnjavala sistemom norijasa – dolapa još od 1100. godine p. n. e. Dolapi, njih 17, koji su do danas sačuvani potiču iz vremena Vizantije. U vreme helenizma Hama je doživela procvat i tada se zvala Epifanija. U rimsko vreme bila je deo provincije Syria secunda. 1108. godine je osvajaju Tankredovi krstaši, a 1188. Saladin...

Alep noću

fast drink

park

stara gradnja

Palmira (Tadmor) se nalazi u oazi Sirijske pustinje na 120 km od reke Eufrat i na oko 200 km od Damska. Polovinom I veka n. e. Palmira je bila moćni i bogati grad na putevima koji su spajali Kinu, Indiju, Persiju sa lukama rimske Sirije i Fenikije, ali još 2000 godina pre Rimljana se u ovoj oazi nalazio hram posvećen lokalnom božanstvu, najveći na Arapskom poluostrvu. Rimski imperator Hadrijan je posetio Palmiru i dao joj status slobodnog grada. Najzanimljiviji deo istorije je svakako vezan za kraljicu Zenobiju, koja se suprotstavila najmoćnijoj imperiji tog vremena Rimu. 272. rimski imperator Aurelijan je pobeđuje i okovanu u zlatne lance trijumfalno odvodi u Rim.

disco bus

jutro u Palmiri

Palmira

pustinja u zoni Palmire

stari grad noću

trgovci

Arheološko nalazište Palmire je prostrani kompleks u kome možete videti mnoštvo spomenika, od hrama boga Baala iz I veka do nekoliko kilometara udaljenih rimskih nekropola. Poslednja arheološka iskopavanja otkrivaju ranohrišćanske bazilike za koje se misli da su najveće na teritoriji Sirije. Popeli smo se i do tvrđave Kalat Ibn Maan iz XVI veka. Sa tvrđave se pruža nezaboravan pogled na oazu sa ruševinama drevne Palmire. Nekadašnji moćni grad se danas sveo na dimenzije omanjeg sela sa par hotela i restorana, a meštani uglavnom žive od turizma.

kule grobnice

stari grad u Palmiri

turisti

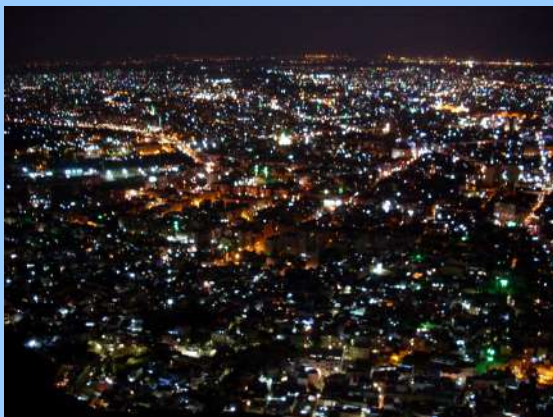

vožnja

Damask - Al Šam glavni grad Sirije, posle Jerihona najstariji naseljeni grad na svetu (8-10 hiljada god. p.n e.). Grad je bio utvrđen, imao je sedam kapija i nalazio se takođe na putu svile i začina. Iz rimskog perioda su ostala sačuvana samo istočna vrata Bab-al Šarki, ostatci ulice via recta kojom je hodio sv. Pavle i par stubova Jupiterovog hrama. Ostaci rimskog Damaska su na oko 5 metara dubine ispod današnjeg grada, što onemogućava dalja arheološka istraživanja. Damask je bio prestonica dinastije Omajada, čija se teritorija prostirala od Španije do Indije (od 661-750. godine). 750. godine u vreme dinastije Abasida prestonica arapskog sveta se seli u Bagdad. 1516. godine osmanski sultan Selim I osvaja Damask, koji će narednih 400 godina biti pod Turcima. Kroz Damask protiče reka Barada, iznad grada je brdo Kasijun, a oaza u kojoj se grad nalazi se zove Guta. Većina stanovništva su muslimani, suniti. U gradu ima oko 2000 džamija. Hrišćana ima oko 15% i neki procenat Jevreja koji su ovde još od rimskih vremena. Po osnivanju Izraela veći deo sirijskih Jevreja je napustio vekovna ognjišta i odselio se u prekomorske zemlje. Via recta vodi u hrišćansku četvrt Bab Tuma (kapija sv. Tome), u blizini se nalazi i jevrejska četvrt. U Damasku smo bili smešteni u blizini starog grada, nacionalnog muzeja i džamije Sinan paše (najvećeg graditelja Osmanskog carstva). Obišli smo spomenik i mauzolej Saladina, čuvenog vojskovođe i vladara koga su i neprijatelji krstaši poštovali. U džamiji Omajada smo videli grob sv. Jovana krstitelja (Jahja na arapskom) koga muslimani poštuju kao velikog proroka. Imali smo prilike da vidimo kako muslimani sa suzama u očima ljube rešetke iza kojih se nalazi kriptu sv. Jovana. Jednu od najvećih, a verovatno i najlepšu džamiju islamskog sveta su gradili hrišćani, na mestu gde se u rimsko vreme nalazio hram Jupitera Dolihenosa, a kasnije vizantijska crkva posvećena sv. Jovanu. Između 706. i 715. godine današnju džamiju podiže kalif Al Valid. Zidove džamije je pokrivao mozaik na 4000 kv. m. Danas je sačuvan samo neznatan deo ovog remek-dela. U blizini džamije smo obišli Al Azem palatu iz 1750. godine, nekadašnju rezidenciju osmanskih guvernera Damaska. Danas je to etnografski muzej. U hrišćanskom delu starog grada smo bili u nekoliko crkava i u kapeli sv. Pavla, koja je podignuta na mestu gde su sv. Pavla u korpi prebacili preko zidina grada da bi umakao od Rimske potere. U toku boravka u Damasku planinari „Pobede“ su bili pozvani i u našu ambasadu na mali prijem.

Iz Damaska smo krenuli u **Sednaju**, kompleks crkava i manastira u brdima prema libanskoj granici. Posle Jerusalima, Sednaja i **Malula** su druga po značaju mesta za hrišćanske hodočasnike na Bliskom istoku. Manastirski kompleks Sednaju je podigao 547. godine podigao Justinijan. Kompleks je posvećen Bogorodici od Sednaje. U posebnoj kapeli u manastiru se čuva čudotvorna ikona Bogorodice „Šagure“, po predanju rad sv. Luke. Ikona je mirotočiva i poznato je da su još krstaši dolazili po ovo miro i raznosili ga po katedralama Evrope. Ovde se inače nalazi sedište Sirijačkog patrijarha. Pored Bogorodičine crkve na visini od 2000 m. n. v. se nalazi i Heruvimski manastir (heruvim – jedan od anđeoskih činova), kao i katolički manastir sv. Tome. Ovde zimi padaju snegovi što je retko za Siriju, te su manastiri i okolna sela često bivali odsečeni od sveta sve dok nije izgrađen novi put. Sednaja i Malula su jedina mesta na svetu u kojima se govori Aramejski (jezik Isusa Hrista). U Maluli smo posetili dva manastira sv. Sergija i sv. Tekle, sledbenice sv. Pavla. Bila je nedelja i prisustvovali smo krštenjima dece. Zanimljivo je da su ova dva verska centra ostala pošteđena kroz vekove od svih vojski koje su ovuda prolazile.

Krak de Ševalije (1150.g.) jedan od najbolje očuvanih tvrđava na svetu, nalazi se na listi svetske baštine UNESCO . Podignut je kao sedište vitezova krstaškog reda sv. Jovana (hospitaleri – bolničari). Jedno vreme su ga držali i Templari (hramovnici). Krak de Ševalije je bio deo lanca odbrane, jedna u nizu krstaških tvrđava koje su podignute na obali istočnog Mediterana od Antiohije do Jerusalima, da bi sprečile prodor Arapa. Posle obilaska Krak De Ševalije smo putem uz more krenuli za tursku provinciju Hataj. U večernjim časovima smo prošli pored Latakije (nekadašnje Laodikeje) i Ugarita, nažalost nismo imali vremena da ih obiđemo.

pogled na deo Damaska

poklon domaćinu

pun mesec nad Damaskom

velika džamija u Damasku

Turska

Hataj

Na krajnjem jugu Turske se nalazi pogranična provincija Hataj, ovo je najkosmopolitskiji deo zemlje jer pored Turaka tu žive i Arapi, hrišćani raznih obreda: Jakoviti, Nestorijanci, Haldejci, Jermeni, kao i nešto Jevreja. Hataj je bio francuski protektorat, a od 1939. godine je u granicama Turske. Bili smo smešteni u **Ulučinaru** na 32km južno od Iskenderuna. Nekadašnje ribarsko selo na ušću reke Arsus u more je vremenom preraslo u prijatno letovalište sa malim hotelima, pansionima i ostalim turističkim saržajima. Imućniji stanovnici obližnjih gradova Iskenderuna (velika luka i nema plaže), i kopnene Antakije su ovde podizali letnjikovce. Strani turisti koji masovno dolaze u velike turističke centre turskog primorja su ovde retki, što Ulučinaru daje posebnu atmosferu. Iz Ulučinara smo išli na dva izleta, za Karatepe i Antakiju.

Karatepe (crno brdo)

je utvrđena novohetitska palača iz VIII v. p.n.e. Nalazi se u borovim šumama u podnožju Taurusa na obali akumulacionog jezera na reci Čejhan. Iskopine su izložene tamo gde su otkrivene. Hetiti narod indoevropskog porekla su početkom drugog milenijuma p. n. e. osvojili velike delove u centralnoj Maloj Aziji. Na teritoriji današnje Sirije su došli u sukob sa Egipćanima (bitka kod Kadeša 1285. g. p.n.e.) što je zaustavilo njihov prodor na jug. Karatepe je bila utvrđena letnja rezidencija novohetitskog vladara Asitavade. Staza kroz borovu šumu vodi do gornjih vrata palate, koja je bila opasana kilometar dugim bedemom od masivnih blokova (2-4m širine). Četiri lava i dve sfinge su štitile gornja vrata od zlih duhova. Zidovi palate su bili ukrašeni ortostatima (kamene ploče sa natpisima i reljefima). Ortostati ilustruju opuštenu atmosferu na dvoru Asitavade i razlikuju se od formalnih reljefa koje možemo videti u Hatuši, glavnom gradu ogromne hetitske imperije. Značaj Karatepea leži u otkriću epigrafskog dvojezičnog natpisa. Tekst ispisan hetitskim hijeroglifima i feničanskim pismom je omogućio nauci dalji prodor u tajne hetitskog jezika. Lepota okoline i način izlaganja iskopina su ono što impresionira na ovom arheološkom nalazištu. Pri povratku smo prošli kroz dolinu u kojoj se odigrala čuvena bitka kod Isa (333. g. p.n. e.) između Aleksandra Makedonskog i Darija III poslednjeg vladara Staropersijskog carstva.

Antakija

Nekadašnja Antiohija na Orontu, danas je glavni grad provincije Hataj. Posle smrti Aleksandra Makedonskog, njegov general Seleuk I Nikator 300 g. p. n. e. osniva luku Seleukiju Pjeriju na ušću Oronta i na 25 km uzvodno Antiohiju. Njegov sin i naslednik Antioh I Soter proglašava Antiohiju za prestonicu Seleukidskog carstva, koje se na vrhuncu moći prostiralo od Egeja do Indije i od Gruzije do Vavilona. Kraljevska palata je bila podignuta na adi reke Oronta. U Antiohiji su održavane čuvene svečanosti u slavu Apolona. Sa preko pola miliona stanovnika (danas ima oko 150 000) Antiohija je bila treći po veličini grad posle Rima i Aleksandrije, zvali su je „Kraljica istoka“. U Antiohiji je hrišćanstvo preraslo judaistički okvir i proširilo se kao požar na helenističko-rimski svet. Ovde je stvorena univerzalna vaseljenska crkva. Antiohija je bila centar iz kog se širila vera (sv. Petar, sv. Pavle, sv. Varnava) kao i jeres (Arijevo učenje, osuđeno u Nikeji 325. g.). Posetili smo crkvu sv. Petra na nekoliko kilometara od grada. Crkvu su podigli krstaši u XII v. kod pećine u kojoj su se skupljali hrišćani na prvim propovedima sv. Petra. Služba se do danas ovde drži svake nedelje i za sve velike praznike. Crkva pripada rimokatolicima, monasima iz reda Kapucina. Videli smo i u svetu čuvenu kolekciju rimskih mozaika u arheološkom muzeju, sa ovom zbirkom mozaika se može porediti jedino muzej Bardo u Tunisu. Po okončanju francuskog mandata Antiohija je pripala Turskoj, promenila ime u Antakiju i u tipično turskom provincijskom gradu malo je tragova koji govore da je ovo nekada bila jedna od vodećih prestonica sveta.

Dnevnik – more i izleti

Ponedeljak, 10.08.2009. do petak, 14.08.2009.

Ovih pet dana proveli smo na moru, sunčali se, plivali, ali i stigli da odemo na tri izleta.

Obišli smo Karatepe, mesto gde se nalazila letnja rezidencija hetitskog kralja i tu smo se upoznali sa Hetitima. To je narod koji je dosta kasno otkriven i koji predstavlja kariku koja je nedostajala, vezu između Sumera i Grka. Susret sa drevnom civilizacijom Hetita ostavio je veliki utisak na mene, utoliko pre što se nalazište nalazi u borovoj šumi okruženoj jezerima tako da se ne oseća nesnosna vrućina.

doručak

frizbi na plaži

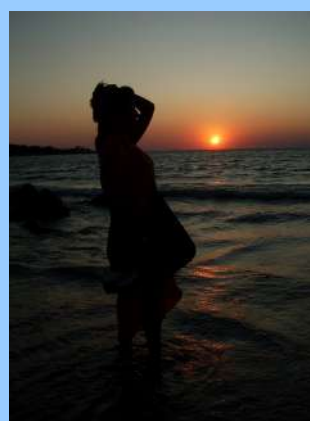
Vlada i Milan

na plazi u Arsuzu

noćni izlazak

opuštanje

Obišli smo i Iskenderun, bivšu Aleksandriju, koju je podigao Aleksandar Makedonski i koji je bio najveća turska luka sve do 1960.god kada grade luku Mersin koja preuzima primat.

Treći izlet nam je bio u Antakiju, glavni grad provincije Hataj, sa oko 150 000 stanovnika. Nekadašnja Antiohija na Orontu je grad izuzetne istorije i značaja za helenizam i rano hrišćanstvo. Obilazimo Arheološki muzej sa drugom najvećom kolekcijom antičkih mozaika na svetu i Crkvu sv. Petra, koju su izgradili krstaši u XII v. kod pećine u kojoj su se tajno okupljali hrišćani da bi slušali prve propovedi sv. Petra polovinom I v. Zanimljivo je da se ovde i danas obavlja služba nedeljom i za velike praznike. U petak u 19 sati, sedamo u autobus i krećemo ka Istanbulu. Otpočeo je naš povratak kući.

Subota, 15.08.2009.

U 9 ujutru smo stigli u isti onaj hostel u Istanbulu u kome smo prespavali kad smo krenuli na ovaj naš tronedeljni put. Imali smo još jedan dan za Istanbul. Ovog puta smo obišli i Kapali čaršiju, jer bez nje mnogi Srbi ne bi ni pristali da dođu u ovaj grad. Večerali smo u restoranu blizu hostela i oko ponoći legli.

Nedelja, 16.08.2009.

U 7 smo već krenuli na put, čekalo nas je skoro 1000 km do kuće. Granice smo lako prešli, i u 19 i 30 po bugarskom, a sad već 18 i 30 po našem vremenu ušli u Srbiju.

Hvala svima koji su sa nama bili na ovom putu. Prvo, hvala Vladi Matkoviću koji nam je bio vođa na planini, hvala Deani Komlenić koja nas je vodila kroz istoriju koju smo obilazili, hvala vozačima Laste koji su imali neizmerno strpljenje za sve nas, hvala Zekiju i Erkanu, kurdskim vodičima bez kojih se ne može na Ararat, i na kraju hvala svim učesnicima puta na lepom druženju, jer bez toga ovako dug put ne bi ostao u lepom sećanju.

Vođa puta i uspona: Vladislav Matković, PD "Pobeda" – Beograd

Izveštaj: Deana Komlenić

Dnevnik: Dragica Kocić, PD "Vrbica" - Velika Plana

Slike: Milan Pamučar, PD "Pobeda" – Beograd, Ivan Gregus, PD "Pobeda" – Beograd i Olivera Kačarević, PSD "Cer" - Šabac